

תורה אור • الباراشات מקץ • مامار 3

ענין חנוכה

قضية حانوكا (חנוכה, Chanukah)

للحَبِّ ה' مصدران، وكلاهما من الأعلى: القدرة على إيقاده أصلاً («حين يوقد هارون») والحبّ الإضافي الذي ينمّيهِ إلى ما يتجاوز مقياس الإنسان («حين يتعهّده»). وينال الإنسان كليهما من خلال الوصايا (מצוות, mitzvos)، التي، مثل زيت السراج، لا يدركها العقل، لكنها تستجلب ה' نفسه إلى الأسفل.

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الربيبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/mikeitz/3

الفكرة المحورية

للحب **ה'** مصدران، وكلاهما من الأعلى: القدرة على إيقاده أصلاً («حين يوقد هارون») والحب الإضافي الذي ينميه إلى ما يتجاوز مقياس الإنسان («حين يتعهد»). وينال الإنسان كليهما من خلال الوصايا (**מצוות**, mitzvot)، التي، مثل زيت السراج، لا يدركها العقل، لكنها تستجلب **ה'** نفسه إلى الأسفل.

في كل قسم: النص العبري، ثم الترجمة، ثم شرح موجز تحت خط ذهبي. والأرقام الصغيرة في النص العبري هي أرقام الحواشي في النهاية.

خلاصة المآمار

تُحيى حانوكا بالأشوار لا بالوليمة، لأن المرسوم اليوناني استهدف التوراة لا أجساد اليهود؛ ولأن الآية تسمي الوصية (**מצוה**, mitzvah) سراجاً والتوراة نوراً. والوصية كالزيت: ليس لها نور من ذاتها، ومع ذلك يُستمد منها نور الحكمة (**חכמה**, Chochmah)، أي التوراة الشفوية. ثم يسأل الألتري ربيبي (**אדמו"ר הזקן**) لماذا يُسمى إشعال المنارة (**מנורה**, Menorah) صباحاً «تعهداً»، ومساءً «إيقاداً». والمنارة هي النفس الجامعة لإسرائيل، ومصايبها السبعة هي الرعاة السبعة، ومنهم هارون (**אהרן**)، الذي يوقد حب إسرائيل **לה'**. ويمكن للإنسان أن ينمي الحب بالتأمل في ملك **ה'** على عوالم لا تُحصى؛ غير أن كل ذلك الملكوت ليس إلا «اسم» **ה'** وتواضعه، بينما **ה'** الواحد والمتفرد (**אחד ויחיד**, echad v'yachid)، يتجاوز العوالم. وحين يدرك الإنسان ذلك، تتوق النفس إلى الخروج من العوالم والالتصاق به. وحتى هذا التوق عطية من **ה'**، «إيقاد» يُمنح لنفس مظلمة كالمساء؛ أما الحب الآتي من الأعلى، الذي ينميه، فهو «التعهد»، صفة الصباح من إحسان إبراهيم (**אברהם**). وينال المرء كليهما من خلال الوصايا، أعضاء الملك (**רמ"ח אברים דמלכא**, ramach avrin d'malka): فالإمسك بواحد منها يستجلب الملك نفسه. أما السؤال المطروح في البداية عن «طريق الحياة» فلا يتناوله المقالة (**מאמר**, maamar) كما طُبعت.

مخطط عام

- لماذا تُحيى حانوكا بالأشوار**
استهدف المرسوم اليوناني التوراة لا الأجساد، لذا يكون إحياء الذكرى بقول: «الوصية سراج والتوراة نور»؛ فما «طريق الحياة» إذن؟
11
- الوصية كالزيت؛ وإشعال المنارة مرتين**
الوصية، كالزيت، لا نور لها من ذاتها، لكنها تغذي نور حكمة التوراة. فلماذا يُسمى إشعالها صباحاً «تعهداً»، ومساءً «إيقاداً»؟ المنارة هي نفس إسرائيل.
21
- هارون والحب الآتي من الأعلى**
يوقد هارون، أحد الرعاة السبعة، حب إسرائيل؛ ومن دون عون **ה'** لا يستطيع أي إنسان مادي أن يحبه. و«النار العادية» (**אש של הדיוט**, eish shel hedyt) هي الحب الذي ينميه الإنسان بالتأمل في ملك **ה'**.
31-4
- الواحد والمتفرد: الملكوت بوصفه تواضعاً**
«الواحد» هو **ה'** في علاقته بالعوالم؛ أما «المتفرد» فهو **ה'** المتجاوز لها. فقوة الحياة والملكوت والثناء لا تتعلق إلا باسمه، وعظمته فوق العوالم هي تواضعه.
51-8
- الإيقاد والتعهد والوصايا**
تتوق النفس إلى تجاوز العوالم؛ ويمنح **ה'** القدرة على الحب («الإيقاد») وينميه («التعهد»). وينال المرء كليهما من خلال الوصايا، أعضاء الملك.
91

الوصية سراج נר מצוה

تُشبَّه الوصية بزيت السراج: ليس لها نور من ذاتها يدركه العقل، ومع ذلك يأتي منها نور التوراة.

التعهد والإيقاد בהטבו ובהעלות

الفعالان اللذان يصفان إشعال المنارة صباحًا ومساءً: الإيقاد عطية ה', أي القدرة نفسها على الحب؛ والتعهد هو الحب الإضافي الآتي من الأعلى، الذي ينميه.

وصيف السيدة שושבינה דמטרוניתא

لقب أطلقه الزوهار على هارون، الذي يهيئ جماعة إسرائيل للاتحاد בה' بإيقاد حبهم.

الواحد والمتفرد אחד ויחיד

«الواحد» هو وحدانية ה' حين تكون العوالم مبטلة أمامه؛ أما «المتفرد» فهو ה' كما هو في ذاته، متجاوزًا كل علاقة بالعوالم.

النار العادية אש של הדיוט

الحب الذي يولده الإنسان بنفسه بالتأمل في ملك ה', مثل النار التي قدّمها الكهنة إلى المذبح إلى جانب النار الآتية من السماء.

أعضاء الملك רמ"ח אברים דמלכא

الوصايا الإيجابية الـ248؛ فالإمساك بإحدى هذه الوصايا يستجلب ה' نفسه إلى الإنسان، كما أن الإمساك بعضو من الملك يستجلب الملك.

לماذا تُحيى حانوكا بالأُنوار

1 ענין חנוכה.¹ הנה קבעו הנס בנרות.² משא"כ בשאר נסים בפסח ביציאת מצרים תאכלו מצות בפורים ימי משתה ושמחה³ כנגד הגלות שהיה ג"כ גופני במצרים בחומר ובלבנים⁴ ובימי המן בקש להשמיד כו' ושללם לבוז⁵

موضوع حانوكا (חנוכה, Chanukah). والآن، أقرّ [الحكماء] [إحياء ذكرى] المعجزة بإيقاد الأنوار. وليس الأمر كذلك في سائر المعجزات: ففي عيد الفصح اليهودي (Pesach, פסח)، إحياءً لذكرى الخروج من مصر، «تأكلون خبز الفطير (מצות, matzos)»؛ وفي عيد بوريم (Purim, פורים)، «أيام الولايم والفرح» — بما يناسب المنفى الذي كان جسديًا أيضًا: ففي مصر، «بالملاط والآجر»؛ وفي أيام هامان (Haman, המן)، سعى إلى «إهلاك...» و«نهب غنائمهم».

تفتتح المقالة (مأמר, maamar) بالإشارة إلى أن كل عيد يحيي ذكرى معجزته بطريقة تلائمها. ويحتفى بعيد الفصح وببوريم بالأكل والولايم، لأن فترتي النفي هددتا أجساد اليهود: بالعبودية في مصر، وبمرسوم هامان الذي قضى بإهلاكهم ونهب ممتلكاتهم. وتذكر حاشية كيهوت أن عدة مخطوطات تؤرخ المقالة بشبات حانوكا سنة 5560 (1799).

משא"כ בחנוכה⁶ שהיו ישראל שרוים על אדמתם ולא גלו מארצם רק גלות התורה⁷ להשכיחם תורתך ולהעבירם חוקי רצונך לפיכך קבעו בנרות על שם הפסוק (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור⁸ ודרך⁹ חיים תוכחות מוסר.

وليس الأمر كذلك في حانوكا، إذ كان بنو إسرائيل يقيمون في أرضهم ولم يُنقُوا من بلادهم؛ بل كان هناك اغتراب التوراة فحسب، «ليجعلوهم ينسون توراتك (تורה, Torah)، ويحملوهم على مخالفة أحكام مشيئتكم». لذلك أقرّ [الحكماء] [إحياء الذكرى] بالأنوار، استنادًا إلى الآية (משלי 6): «فالوصية (מצוה, mitzvah) سراج، والتوراة نور، وتأنيبات التهذيب طريق الحياة».

لم تُخرج المراسيم اليونانية بني إسرائيل من أرضهم، ولم تهدد أجسادهم؛ بل استهدفت التوراة، لتجعل اليهود ينسونها ويتركون أحكامها. ولذلك يُحتفى بالإنقاذ بإيقاد الأنوار، إذ تصف الآية في الأمثال الوصية بأنها سراج والتوراة بأنها نور. وتورد حاشية كيهوت جواب الربّي (הרבי, the Rebbe) عن سبب عدم الاحتفاء بالنصر في المعركة: فقد دارت الحرب نفسها حول الأنوار، أي سراج النفس وسراج الوصية.

ולהבין ענין פסוק זה וגם סיפא דקרא דכתיב ודרך חיים וגו'. צריך ביאור איזה דרך חיים הוא מלבד התורה והמצות האמורה למעלה בפסוק.

ولكي نفهم معنى هذه الآية، وكذلك خاتمتها، حيث كُتب: «وطريق الحياة...»، لا بد من بيان: ما «طريق الحياة» هذا، إلى جانب التوراة والوصايا (מצוות, mitzvot) المذكورتين في صدر الآية؟

يشير الأثر ربّي (אדמו"ר הזקן, the Alter Rebbe) سؤالاً عن بقية الآية. فإذا كان السراج هو الوصية والنور هو التوراة، فما «طريق الحياة» الإضافي الذي تذكره الآية؟ والمقالة كما طُبعت لا تعود إلى هذا السؤال.

الوصية كالزيت؛ وإشعال المنارة مرتين

2 והענין כי מה שהמשיל המצוה לנר¹⁰ והתורה לאור הוא מובן שכמו שהנר נקרא על שם השמן¹¹ כלשון רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] נר של שמן נר של שעה.

ובیان ذلك هو أن [الآية] تشبه الوصية (מצוה) بمصباح، والتوراة (תורה) بالنور؛ وهذا مفهوم، إذ يُسمَّى المصباح باسم الزيت، كما في تعبير حكماؤنا، ז"ל: «مصباح من زيت، مصباح من شمع».

تشبه الآية الوصية بمصباح، ويشرح אדמו"ר הזקן وجه ذلك. ففي تعبير الحكماء يُسمَّى المصباح باسم وقوده («مصباح من زيت، مصباح من شمع»). ولذلك يدلّ «المصباح» على الوقود. أما مقالة (מאמר) لاحقة في תורה אור (תורה אור)، فيקיטס 38b، فتسمي المصباح باسم الفتيلة بدلاً من ذلك، لأنها تصل النور بالزيت؛ ويقول ספר המאמרים 5643 (ספר המאמרים)، كما تنقل ملاحظة Kehot، إن القراءتين تقصدان معنى واحداً.

הנה אע"פ [אף על פי] שהשמן אין בו אור מצד עצמו ואדרבה הוא מכבה את אור הנופל לתוכו מ"מ ממנו ועל ידו נמשך להב שלהבת האור הנאחז בפתילה במעט שמן הנמשך אחר הפתילה

فعلى الرغم من أن الزيت لا نور فيه من ذاته، بل على العكس، فهو يطفىء النور الذي يسقط فيه، فإن لهيب نور النار الذي يتشبت بالفتيلة ينبعث منه وبه، بفضل قليل الزيت الذي تصعده الفتيلة معها.

لا يصدر عن الزيت نور من ذاته؛ فإذا صُبَّ على لهب أطفاله. ومع ذلك، فمن الزيت وبه يتوهج اللهب المتشبت بالفتيلة، إذ يتغذى من قليل الزيت الذي تصعده الفتيلة.

שהרי בכלות השמן נכבה האור.

فإنه متى نفذ الزيت انطفأ النور.

والدليل أن اللهب يخمّد حين ينفد الزيت: فالنور يعتمد على الزيت.

ככה ממש היא המצוה הגם שהוא רצון המלך בלי שום טעם ודעת ואין בה שום השגה מ"מ ממנה ועל ידה נמשך ונתגלה אור החכמה

وهكذا تماماً الوصية: فعلى الرغم من أنها إرادة الملك، من دون أي تعليل أو فهم، ولا إدراك فيها على الإطلاق، فإن نور الحكمة (חכמה, Chochmah) يُسحب منها وبها إلى أسفل وينكشف.

الوصية كالزيت. فهي إرادة الملك، ولا ينطوي فيها أي تعليل يمكن للعقل إدراكه؛ ومع ذلك، فإن نور الحكمة يُسحب منها وبها إلى أسفل وينكشف.

وهذا هو التوراة الشفوية، إذ «التوراة تصدر عن الحكمة»؛ والحكمة والفهم في التوراة الشفوية ليسا إلا لفهم تفسير الوصايا وأسبابها واستيعابها، وكل رسالة من رسائل التلمود بحسب موضوعها.

וביאור ענין זה דרך פרט בעבודת ה'.

و[الآن إلى] بيان هذا الأمر بالتفصيل، في خدمة ٦٧.

ينتقل אדם״ר הזקן الآن إلى بيان كيفية تحقق ذلك في خدمة الإنسان تجاه ה'.

הנה כתיב (שמות ל) בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה¹³ ובהעלות¹⁴ אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה¹⁵. ולהבין למה גבי בבוקר כתיב בהטיבו¹⁶ ובבין הערבים בהעלות.

ورد في الكتاب (خروج 30): «كل صباح، حين يعتني بالمصاييح (בהיטיו، be-heitivo)، يحرقه [البخور]؛ وعندما يوقد هارون (אהרן) المصاييح (ובהעלות، be-haalos) عند المساء، يحرقه». وينبغي أن نفهم لماذا جاء التعبير عن الصباح بلفظ «حين يعتني»، وعن المساء بلفظ «حين يوقد».

في وصية التوراة بشأن البخور، وُصف إيقاد المصاييح صباحاً بلفظ «هيطافاه»، أي الاعتناء بها أو تحسينها، وُوصف إيقادها مساءً بلفظ «هعالاه»، أي رفعها أو إشعالها. والسؤال هو لماذا وُصف هذان الوقتان بفعلين مختلفين.

הנה כנסת ישראל מקור נשמות ישראל נקרא' [נקראת] בשם מנורה והיא מקשה שכל ישראל הם באחדות והיא מתחלקת לשבעה נרות.

وُتدعى جماعة إسرائيل، مصدر أرواح إسرائيل، باسم المنارة (מְנוֹרָה, Menorah). وهي [مصنوعة] من قطعة واحدة مطروقة، لأن جميع أفراد إسرائيل متحدون، وهي تتفرع إلى سبعة مصابيح.

جماعة إسرائيل، وهي المصدر الجامع لجميع أرواح اليهود، هي المنارة. وقد صُنعت المنارة بطرق قطعة واحدة من الذهب، مما يدل على أن جميع اليهود واحد؛ ومع ذلك فهي تتفرع إلى سبعة مصابيح.

כי דרך פרט יש ששים רבוא נצוצות כלליי שכל ניצוץ מתחלק לששים רבוא נצוצות פרטיות כמבואר בתניא¹⁷ ודרך כלל נכללו בשבעים נפש שירדו אבותינו למצרים.¹⁸

فإنه على سبيل التفصيل، توجد ستمائة ألف شرارة عامة، تنقسم كل شرارة منها إلى ستمائة ألف شرارة خاصة، كما يشرح كتاب تانيا (تניא)؛ وعلى سبيل الإجمال، تندرج هذه الشرارات ضمن النفوس السبعين التي نزل بها آباؤنا إلى مصر. تتوزع الأرواح إلى ستمائة ألف شرارة عامة، وتتفرع كل واحدة منها إلى ستمائة ألف شرارة خاصة. وعلى نحو أعْم، تندرج هذه الشرارات ضمن النفوس السبعين لأهل بيت يعقوب (يعקב) الذين نزلوا إلى مصر.

القسم 3 • 31-4

هارون والحبّ الآتي من الأعلى

3 וכלל מן הכלל נקי בשם שבעה נרות דהנה אהרן שושבינא דמטרוניא^{21, 20, 19} הוא אהרן כהן לאל עליון²² משבע' רועים^{23, 24} המפרנסים ומשפיעים אלהותו ית' בכנסת ישראל שיאירו באור האהבה להתלהט אליו ית'

وأعمّ [قسم] من العام يُسمّى «المصابيح السبعة». فهارون (אהרן)، «وصيف الملكة (مטرونيّا, Matronita)»، هو «هارون، كاهن ه' العلي»، أحد الرعاة السبعة الذين يمدّون جماعة إسرائيل ويُفيضون فيها من ألوهيته، تعالى، لكي يتوهّجوا بنور المحبة ويثّقّدوا نحوه، تعالى،

تُجمع النفوس السبعون، في أعمّ تقسيم لها، في سبعة مصابيح، تقابل الرعاة السبعة الذين يفيضون بالألوهية على الشعب اليهودي. وهارون، الذي يُسمّيه زهر «وصيف الملكة (Matronita)»، فيقود العروس، أي الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) مع جماعة إسرائيل، إلى الملك، هو أحد هؤلاء الرعاة؛ ومهمته أن يجعلهم يتوهّجون بمحبة تتقدّ نحوه. ولا تذكر قائمة الرعاة السبعة في التلمود (Sukkah 52b) هارون؛ وقد وجد الرّبي (הרבי)، في رسالة أُشير إليها في ملاحظة Kehot، المصدر في זהר Chadash (זהר חדש)، الذي يذكر إبراهيم (אברהם) وإسحاق (יצחק) ويعقوب (יעקב) وآدم الأول (آدم הראשון) وهارون وداود (דוד) وسليمان (שלמה).

בכלות הנפש כשלהבת העולה מאליה²⁵ ולקיים מצות ואהבת²⁶ שמקבלים עליהם בק"ש [בקריאת שמע] שיהי' [שיהיה] כך באמת לאמתו תקוע בלב כל אחד ואחד מישראל שהאדם מצד עצמו מאחר שהוא מגושם ומלוכלך בענינים גשמיים לא היה יכול לולי הקב"ה עוזרו.²⁷

بانتهاه النفس، كشمعة ترتفع من تلقاء نفسها؛ ولأداء وصية «وأحب» (מצוה, mitzvah)، التي يأخذونها على عاتقهم في تلاوة שמע (Shema)، بحيث يكون ذلك حقاً وصدقاً، راسخاً في قلب كل فرد من إسرائيل. فالإنسان، من تلقاء نفسه، بما أنه جسدي ومتلبس بالأمور المادية، لا يستطيع ذلك لولا أن ה' يعينه.

يَتَّقِدُ الحب «بانتهاه النفس» (כלות הנפש, kelos ha-nefesh)، أي بشوق بالغ القوة حتى تكاد النفس تفارق ذاتها لأجل ה', مثل الشعلة «التي ترتفع من تلقاء نفسها»؛ وهي الصورة التي يستعملها الحكماء عادةً لإشعال شمعان المنارة. ويقبل كل يهودي وصية محبة ה' في تلاوة שמע، لكن الإنسان المنغمس في جسد مادي لا يستطيع أن يشعر بهذا الحب حقاً من دون عون ה'.

4 והעזר הוא אהבה הבאה מלמעלה להמשיכו אליו. וזהו בחי' בהעלות ובהטיבו. כי הנה אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] אע"פ [אף על פי] שהאש יורד מן²⁸ השמי' מצוה להביא מן ההדיוט.²⁹

والمعونة هي محبة تأتي من الأعلى لتجذبه إليه. وهذا هو مستوى «حين يوحد» و«حين يعتني». فقد قال حكماؤنا، ז"ל: «مع أن النار تنزل من السماء، فإن إحصار [النار] من [مصدر عادي] هو وصية (מצוה).»

تأتي معونة ה' في صورة محبة مرسلة من الأعلى تجذب الإنسان إليه؛ وهذا ما تشير إليه الفعلان «الإيقاد» و«الاعتناء». وقد علم الحكماء أنه مع أن النار نزلت من السماء على المذبح، فهناك وصية أيضاً بإحضار نار عادية.

פי' הדיוט³⁰ הוא האהבה שאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' שהוא מלך גדול ונורא על כל העולמות עליונים ותחתונים

التفسير: «العادي» [النار] هو المحبة التي يكتسبها الإنسان بسبب العوالم، من مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) ملكوته، تبارك، إذ هو ملك عظيم ومهيב على جميع العوالم العليا والسفلى.

ترمز النار «العادية» إلى المحبة التي يولدها الإنسان بنفسه، بتأمله في ملك ה': فهو الملك العظيم والمهيב على جميع العوالم، العليا والسفلى. ويعود كتاب ليכותי תורה (לקוטי תורה) في «شميني عتصيريس» إلى هذا المقال (מאמר) ليستشهد بهذا التعريف للنار «العادية»، ويقابلها بالمحبة العظيمة في عبارة «يمينه تعانقني».

וכל צבא השמים³¹ לך משתחיים ואלף אלפין ורבו רבבין קדמוהי³² כו' כמבואר בגמרא³³ ובזוהר בביאור ענין רבוי העולמות וגדולתו.

ו«כל جند السماء يسجدون لك»، و«ألف ألف [يخدمونه] وعشرة آلاف في عشرة آلاف [يقفون] أمامه...»، كما هو موضح في الجمارا (גמרא, Gemara) والزوهار (זהר, the Zohar)، في بيان كثرة العوالم وعظمتها.

إن التأمل في العدد الهائل من العوالم والجيوش التي تسجد أمام ה', كما يصفها التلمود والزوهار، يقود الإنسان إلى محبته. وهذه محبة يستطيع بلوغها بجهد الذاتي.

القسم 4 • 51-8

الواحد والمتفرد: الملكوت بوصفه تواضعًا

5 וע"ד זה תקנו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לומר בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]^{34, 35} לפני ואהבת. כי הנה אנו אומרים יחיד חי העולמים³⁶ מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול כו'. פי' יחיד הוא למעלה מבחי' אחד.

على هذا المنوال، سنّ حكماءنا، ז"ל، أن تُقال عبارة «مبارك اسم مجد ملكوته إلى أبد الآبدين» قبل «وأحب». فنحن نقول: «الفرد، حيّ العوالم، الملك، المحمود والممجد إلى أبد الآبدين، اسمه العظيم...». والتفسير: «الفرد» (Yachid, יחיד) أرفع من مستوى «الواحد» (Echad, אחד).

سنّ الحكماء أن تُقال العبارة الصامتة «مبارك اسم مجد ملكوته» قبل «وأحب» للسبب نفسه: كي تحتّ على الحب الناشئ عن التأمل في ملك ה'. وتصف صلاة الصباح ה' بأنه «الفرد» (Yachid)، وهو أرفع من «الواحد» (Echad).

כי אחד היינו כמאמר רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] שהוא אחד בשמים ובארץ³⁷ ובד' רוחות העולם כי כל העולמות עליוני' [עליונים] אינם תופסים מקום להיות יש ודבר נפרד בפני עצמם וכולא קמי' [קמיה] כלא וכאין נגדו חשיבי ממש ואין עוד מלבדו.³⁸

ف«الواحد» يعني، كما قال حكماءنا، ז"ل، إنه واحد في السماوات وعلى الأرض وفي الجهات الأربع للعالم؛ إذ إن جميع العوالم العلوية لا تشغل حيّزًا [خاصًا بها] كي تكون كيانًا وشيئًا منفصلًا قائمًا بذاته، و«كل ما أمامه كعدم»، وهي تُعدّ حقًا لا شيء أمامه، وليس شيء سواه.

يعني «الواحد» أن ה' واحد في السماء والأرض والجهات الأربع: فالعوالم موجودة، لكنها لا شيء أمامه، وليس لها وجود قائم بذاته. وهذه هي وحدة ה' من حيث علاقته بالخلق.

לכן נקרא אחד והיינו כשמעריכין אותו נגד העולמות. אבל יחיד פי' הוא יחיד ומיוחד בפני עצמו והוא לבדו הוא ואינו בגדר העולמות כלל.

لذلك يُسمَّى «الواحد»، وهذا إنما يكون حين يُقاس إلى العوالم. أما «الفرد» فيعني أنه فرد ومتفرد بذاته، هو وحده، وليس داخلًا في فئة العوالم أصلًا.

لا يزال وصف ה' بأنه «الواحد» يصفه من حيث علاقته بالعوالم. أما «الفرد» فيصفه كما هو في ذاته، من دون أي علاقة بالعوالم.

6 וחי העולמים מלך פי' שכל חיות העולמות שמחיה את כולם ומהווה את כולם עליונים ותחתונים אינו אלא בשביל שהוא מלך וכולם מקבלים חיות מבחי' מלכותו ית' בעבור היותו מלך עליהם.

و«حياة العوالم، ملك» تعني أن قوة الحياة في العوالم كلها، التي يحيي بها جميعها ويوجدتها كلها، العلوية والسفلية، إنما هي لكونه ملكًا؛ وجميعها تتلقى قوة الحياة من مستوى الملكوت (מלכות, Malchus) الخاص به، تبارك.

تعني عبارة «حياة العوالم، ملك» أن ה' يمنح العوالم الحياة والوجود فحسب بصفته ملكها. فالملكوت علاقة بالآخرين؛ ومن ثم تأتي قوة الحياة في العوالم كلها من ملكوت ה', لا من جوهره.

וכן מה שמשובח ומפואר דהיינו השבח מחמת שמשיגים גדולתו הוא עדי עד כי לגדולתו אין חקר³⁹ ולמעלה יש שבח אחר שבח ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ואין תכלית והכל הוא בעבור שמו הגדול

وكذلك كونه «محمودًا وممجَّدًا» — أي إن الثناء [النشأ] عن إدراكهم عظمتهم — هو «إلى أبد الأبد»، لأن «لعظمته لا يُستقصى»؛ وفي الأعلى ثناء بعد ثناء وارتقاء بعد ارتقاء، بلا نهاية ولا حد؛ وكل ذلك بسبب «اسمه العظيم».

إن ثناء المخلوقات على ה', بحسب مقدار ما تدركه من عظمته، لا ينتهي، إذ يبقى دائمًا مستوى أسمى يمكن إدراكه. ومع ذلك، فكل ذلك ثناء على «اسمه العظيم»، لا على ה' ذاته.

כי להיות נקרא שמו ומלכותו עליהם בלבד הוא ואינו יכול לנגוע לבחי' עצמותו ומהותו כלל

لأن [كل ذلك إنما هو] لكي يُطلق اسمه وملكوته عليهم فحسب؛ ولا يمكن لذلك أن يمسَّ مستوى جوهره وذاته إطلاقًا،

الغرض من كل ذلك أن يحلَّ اسم ה' وملكوته على العوالم. ولا يبلغ شيء منه جوهره؛ وتشرح مقالة (מאמר, maamar) لاحقة في «תורה אור» (תורה אור; מקץ 40c) الأمر على نحو مماثل: فالعوالم تنشأ من ملكوت ה', وهو إشعاع خارجي لا يمسَّ الملك نفسه، كما أن عبارة «مبارك الاسم» تتحدث عن مستوى الاسم وحده.

כי לית מחשב' תפיס' [תפיסא] ב'י' [ביה] כלל⁴⁰ שהוא יחיד ומיוחד ונשגב שמו לבדו⁴¹ כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים.⁴²

إذ «لا يمكن لأي فكر أن يحيط به» إطلاقاً، فهو منفرد وفريد، و«اسمه وحده سام»، كما هو مكتوب: «ملكوتك ملكوت جميع العوالم».

لا يمكن لأي فكر أن يحيط به⁴⁰، لأنه منفرد، واسمه وحده سام. لذا تقول الآية: «ملكوتك ملكوت جميع العوالم»؛ فملكوته يتعلق بالعوالم، أما هو نفسه فمتعالٍ عليها.

7 וזהו במקום שאתה מוצא גדולתו⁴³ שם אתה מוצא ענותנותו.⁴⁴ כדכתיב המשפילי לראות⁴⁵ בשמים ובארץ שאצלו ית' נחשב זאת להשפלה ולענוה להחיות רוח שפלים.⁴⁶

وهذا [معنى] «في الموضع الذي تجدد فيه عظمته، تجد هناك تواضعه»، كما هو مكتوب: «الذي يتنازل لينظر إلى السماوات والأرض»؛ فإن هذا يُعَدُّ بالنسبة إليه، تعالى، خفصًا وتواضعًا، «لإحياء روح المتواضعين».

עלם החכמים أن عظمة ה', حيثما ذُكرت، ذُكر معها تواضعه أيضًا. وحتى نظره إلى السماء والأرض هو، بالنسبة إلى ה', خفصٌ لذاته، يفعل له يهب الحياة للمتواضعين.

וכן מה שכתוב סומך נופלים ורופא חולים וזוקף כפופים⁴⁷ וכל הממלכה נקרא בשם ארץ להיות כארץ הלזו השפלה⁴⁸ שירדה ממקום כבודה להיות מלך שמו נקרא.⁴⁹

وكذلك ما ورد: «يسند الساقطين، ويشفي المرضى، ويرفع المنحنيين». وكلّ [مستوى] الملكوت يُدعى باسم «الأرض»، إذ هو كالأرض المنخفضة هذه: فقد نزلت عن موضع مجدها لكي يُدعى هو باسم «ملك».

يُسَمَّى ملكوت ה' «الأرض»، أي أدنى مستوى، لأن تدبير العوالم نزولٌ عن مجده: فهو يتنازل لكي «يُعلن اسمه: ملك»، كما يرد في نشيد «أدون عولام». وفي ليכותי תורה (לקוטי תורה)، يشرح الألتר ריב"י (אדמו"ר הזקן) أن الملكوت (מלכות, Malchus) يُسمى «الأرض» بوصفه أدنى مستوى، أي المستوى الذي يتصل بشعب، ويُحيل إلى هذا المقطع.

8 ולכן זאת יבין כל יציר בשומו אל לבו וירחיב דעתו בגדולתו ית' ונפלאות מעשיו ברבוי העולמות עד אין חקר הנה ישכיל שזהו ענותנותו ית' ואין ערוך אליו שאינו בגדר עלמין כלל.

لذلك سيدرك كل مخلوق هذا: حين يضع الأمر في قلبه، ويوسّع مداركه بالتأمل في عظمة ה' تعالى، وفي عجائب أعماله في كثرة العوالم التي لا حدَّ لها، فسيفهم أن ذلك هو تواضعه تعالى، وأنه لا قياس عليه، إذ لا يندرج في فئة العوالم أصلاً.

כל מן يتأمل בעמق في عظمة ה' وفي العوالم التي لا تُحصى، سيدرك أن كل ذلك ليس إلا تواضعه. ولا يمكن مقارنة ה' نفسه بها مطلقاً، إذ هو متعالٍ عن العوالم كلها.

ה'תשפ"א • 5 • 91

ה'תשפ"א • 5 • 91

9 והוא השוה ומשוה קטן וגדול ממילא תתלהט ותתלהב נפש ולב לאור באור האהבה בכל נפשך⁵⁰ ממש

לצאת מגדר העולמות כמ"ש מי לי בשמים ועמד לא חפצתי בארץ⁵¹ כלה שארי ולבני.⁵²

وهو «المساوي والمساوي الصغير والكبير». ولذلك ستتوهج النفس والقلب وتشتعلان، لتستنيرا بنور الحب، «بكل نفسك» حقًا، وتخرجنا من حدود العوالم، كما هو مكتوب: «من لي في السماء [سواك]؟ ولا أبتغي في الأرض شيئًا سواك؛ يشواق جسدي وقلبي».

إن ה' هو «المساوي والمساوي الصغير والكبير» (عبارة من صلوات الأيام المهيبة)، ولذلك فإن من يدرك أن العوالم كلها ليست سوى تواضعه سيود الخروج من حدودها بالكلية، محبًا «بكل نفسه». وهذه صرخة صاحب المزامير، إذ لا يريد شيئًا في السماء أو على الأرض سوى ה'، حتى إن «جسدي وقلبي يشتاқан» (כלה, kalah); وهي الكلمة نفسها التي تدل على «انقضاء النفس» (כלות הנפש, kelos ha-nefesh) في الفقرة 3.

וזהו ואהבת את ה' אלהיך כי אהבה משרש אבה שהוא מלשון חפץ ורצון.⁵³

وهذا هو [معنى] «أحبب ه' ألهيך»: فالحب (אהבה, ahavah) مشتق من الجذر الدال على الرغبة (אבה, avah), أي الرغبة والإرادة.

يُفسر آدمو"ר הזקן «أحبب» من خلال جذر كلمة الحب، وهو avah، أي «أراد». وفي לקוטי תורה (לקוטי תורה)، في ناسو، يشرح ذلك بأنه إرادة الإنسان، بكل قلبه ونفسه، أن تنكشف وحدانية ה' في العالم وفي نفسه.

דהיינו רעותא דלבא שיהי' [שיהיה] ה' אלהיך ולדבקה בו ממש וע"י אתערותא דלתתא זו יחול עליו אור האהבה מלמעלה להגדיל מדורת אש האהבה בלבנו יותר מכדי כח אנושי ושרש נשמתו שהיא בגדר וגבול ונברא

أي إرادة القلب بأن يكون ه' «ألهيך»، وأن تلتصق به حقًا. ومن خلال هذه الاستثارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata)، يحلّ عليه نور الحب من الأعلى، فيزيد اشتعال نار الحب في قلبه على ما تتسع له قوة الإنسان [وما يتسع له] أصل نفسه، وهو محدود ذو حدود ومخلوق،

إنّ، الحب هو رغبة القلب في أن يكون ه' حقًا «ألهيך»، وفي الالتصاق به. وحين يوقظ الإنسان هذه الرغبة من الأسفل، يحلّ عليه حب من الأعلى، ويجعل النار في قلبه أعظم مما يستطيع أي إنسان أن يثيره، بل أعظم مما يستطيع أصل نفسه أن يثيره؛ فأصل النفس أيضًا مخلوق ومحدود.

לקרבה אל ה' ממש וביטול אליו במציאות ממש ע"י בחינת אהרן כהנא רבא

לכי יקתרב מן ה' חָקָא, ויבטל ذاته أمامه وهو قائم في الوجود فعلاً, מן خلال مستوى הארון (אהרן) הכהן الأكبر.

إن الحب الآتي من الأعلى, بواسطة هارون العلوي, הכהן الأكبر, يتيح للإنسان أن يقترب حَقّاً من ה' وأن يبطل ذاته أمامه مع بقائه قائماً في الوجود.

כי ואהבת בגמטריא ב' פעמים אור ונקרא' [ונקראת] בחינה זו בהטיבו שמטוב וחסד עליון משפיע על רוח שפלים⁵⁴ להטיב ולהגדיל את האהבה שלמטה.⁵⁵

فإن قيمة «أحب» (ואהבת, ve-ahavta) بالحساب الجَمَل تساوي ضعف قيمة النور (אור, Or). ويُسمّى هذا المستوى «حين يُحسن» (בהטיבו, be-heitivo), إذ يفيض بالخير (טוב, tuv) والإحسان العلويين على روح المتواضعين, لِيُحَسِّن (להיטיב, leheitiv) الحب الآتي من الأسفل ويزيده.

القيمة العددية لكلمة (414) ve-ahavta ضعف قيمة كلمة Or, «النور» (207), في إشارة إلى نَوَي الحب, أحدهما من الأسفل والآخر من الأعلى; وتورد حاشية كيهوت مصدر ذلك في مقاصد الأريزال (האריז"ל) لقراءة שמע (Shema) (Shaar HaKavanos); פרי עץ חיים (פרי עץ חיים)). ويُسمّى الحب الآتي من الأعلى «حين يُحسن» (be-heitivo), إذ تُقرأ الكلمة على أنها من tuv, «الخير», لأنه يأتي من خير ה' للمتواضعين, ويجعل الحب الآتي من الأسفل أفضل وأعظم.

אך הנה באמת גם אתערותא דלתתא כנ"ל אשר יחפוץ האדם לדבקה בו ממש גם זאת מתת אלהים היא לא לפי כח נפש האדם ומזגו ותכונתו

لكن الحق أن الاستثارة من الأسفل أيضاً, كما ذكر أعلاه, أي أن يرغب الإنسان في الالتصاق به حَقّاً, هي عطية من ה', وليست بحسب قوة نفس الإنسان أو مزاجه أو طبيعته.

يضيف آدم"ר הזקן هنا نقطة أخرى: حتى الاستثارة من الأسفل, أي رغبة الإنسان نفسه في الالتصاق ب-ה', ليست في الحقيقة من صنعه. فهي أيضاً «عطية من ה'», وليست ثمرة مزاجه أو قوته.

ונקרא' [ונקראת] בחינת ובהעלות אהרן שאהרן העליון הוא הנותן כח בכנסת ישראל לעורר את האהבה.

وَيُسَمَّى هذا مستوى «وحيث يوقد هارون» (ובהעלות, be-haalos), لأن هارون العلوي هو الذي يمنح جماعة إسرائيل القوة لإيقاظ هذا الحب.

يُسَمَّى هذا «إيقاداً» (be-haalos, ومعناه الحرفي «الرفع»), لأن هارون العلوي يمنح إسرائيل القوة لرفع حُبهم وإيقاظه.

וזוהו בין הערבים שהוא מדת ערב ולילה וחשך מצד עצמו שאין בו אור. אבל מדת בוקר שהוא מדת אברהם איש החסד כמ"ש וישכם אברהם בבקר^{56,57} הוא בחינת בהטיבו.

وهذا هو «بين المساءين»، وهو صفة المساء والليل والظلمة، التي لا نور فيها من ذاتها. أما صفة الصباح، وهي صفة إبراهيم (أברהם) رجل الإحسان، كما هو مكتوب: «وبكر إبراهيم في الصباح»، فهي مستوى «حين يُحسن».

يدل المساء على الإنسان بمفرده، المظلم الذي لا نور له من ذاته؛ ولذلك يكون الإيقاد حينئذٍ «إيقادًا»: فهارون يوقد ما لا نور فيه. أما الصباح فهو صفة إحسان إبراهيم، ويكون الإضاءة فيه «حين يُحسن»، أي الحب الزائد الآتي من الأعلى.

(ועמ"ש לקמן בד"ה רני ושמחי⁵⁸ בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא) והנה מי זה האדם שיגיע עד הלום שיגיע אליו בחי' אהרן העליון. אך הוא ע"י תורה ומצות.

(وانظر ما كُتب أدناه في المقالة (مأמר) التي تبدأ بعبارة «غني وابتهجي»، في موضوع «الغناء في المساء والفرح في الصباح»). فمن هذا الإنسان الذي يبلغ هذا الحد، حتى يصل إليه مستوى هارون (אהרן) العلوي؛ إنما يكون ذلك بواسطة التوراة (תורה) والوصايا (מצות).

يشير النص إلى مقالة لاحقة، «غني وابتهجي» (توراه أור (تורה أور)، ميكيتس 37a)، حيث يكون «الغناء في المساء» توقّ الملكوت (מלכות, Malchus) حين تكون قد هبطت عميقًا في العوالم السفلى، ويأتي «الفرح في الصباح» حين تتلقى الأنوار من الأعلى؛ وهذا اقتران يماثل الإيقاد والرعاية. ثم يسأل: كيف يمكن لإنسان عادي أن يبلغ النقطة التي تأتيه فيها معونة هارون العلوي؟ والجواب: بواسطة التوراة والوصايا.

כי נר מצוה שהמצות נמשכין ממקום גבוה מאד נעלה. ולפיכך אין בהם השגה כלל כמשל השמן הנ"ל שאין נכנסים בפנימיות נפשם רק בבחי' מקיף עליהם מלמעלה

لأن «الوصية مصباح»، إذ إن الوصايا تنجذب من موضع عالٍ جدًا ورفيع. ولذلك لا إدراك فيها إطلاقًا، كما في تشبيه الزيت المذكور أعلاه؛ فهي لا تدخل إلى باطن النفس، بل تحيط بها من الأعلى فحسب،

تُسَمَّى الوصايا «مصباحًا» لأنها تأتي من موضع عالٍ إلى حدٍّ لا يستطيع العقل إدراكه. ومثل الزيت، لا تدخل في إدراك النفس، بل تحيط بها من الأعلى.

כמ"ש שום תשים עליך מלך⁵⁹ כמו מלך המושל על עמו והוא גבוה עליהם והם עושין רצונו בלי טעם ודעת כי מצות המלך היא ולב מלכים אין חקר⁶⁰ ההשגה שבעבורם נצטוו

كما كُتب: «اجعل عليك ملكًا لا محالة»: كملك يحكم شعبه وهو أعلى منهم، فينقذون إرادته من دون تعليل أو فهم، لأنه أمر الملك، و«قلب الملوك لا يُستقصى غوره»؛ [وكذلك] لا يدركون الحكمة التي من أجلها أمروا بها.

يُظهر أمر التوراة بأن يجعل الإنسان عليه ملكًا طبيعة هذه العلاقة: فالرعية تطيع أوامر الملك من دون أن تفهمها، لأن علل الملك تفوق إدراكها. وهكذا أيضًا ينقذ اليهودي الوصايا بوصفها إرادة الملك، مع أنه لا يستطيع إدراك عللها.

רק מ"מ הוא ע"ד משל כאדם שתופס את המלך באחד מאבריו וממשיכו אליו הנה גם חיותו שבקרבו נמשך אחריו כך כתיב וימינו תחבקני.^{61, 62}

ومع ذلك، فهو على سبيل التشبيه كإنسان يقبض على الملك من أحد أعضائه ويجذبه إليه؛ فتجذب معه أيضًا قوة الحياة (חיות, chayus) الكامنة في داخله. وهكذا كُتب: «ويمينه تحتضني».

ومع ذلك، فإن من يقبض على الملك من أحد أعضائه يجذب الملك كله إليه، لأن حياة الملك موجودة في كل عضو. وهكذا فإن من يؤدي وصية (מצוה) يقرب ה' نفسه، كما تقول الآية: «ويمينه تحتضني».

כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח אברין דמלכא וע"י המשכת המצות ממילא נמשך אחריו בחי' יחודו ית' בעצמו ובכבודו בבחינת יחודו כנ"ל:

فإن الوصايا الإيجابية الـ248 هي أعضاء الملك الـ248؛ ومن خلال استجلاب الوصايا، تنجذب تبعًا لذلك تلقائيًا مرتبة وحدته، تبارك وتعالى، بذاته ومجده، في مرتبة وحدته، كما [يُبين] أعلاه.

تُسمى الوصايا الإيجابية الـ248 «أعضاء» الملك الـ248. ومن خلال أداء الوصايا، يستجلب الإنسان وحدة ה' الذاتية، التي تتجاوز جميع العوالم، كما يُبين.

في العمل الروحي

تأمل كيف أن عظمة ה' فوق جميع العوالم ليست إلا تواضعه، إلى أن يتوق القلب إلى ה' نفسه؛ واعلم أن هذا التوق أيضًا عطيته، وبلغه بأداء الوصايا، التي تتجاوز أسبابها نطاق الفهم.

أسئلة للنقاش

1. لماذا يستدعي المرسوم الروحي إحياء الذكرى بالأنوار بدلًا من الולائم؟
2. كيف يمكن للزيت، الذي يطفى اللهب إذا صُبَّ عليه، أن يكون مصدر نور السراج، وماذا يخبرنا هذا عن الوصايا التي لا نفهم أسبابها؟
3. ما الفرق بين «الواحد» و«المتفرد»، ولماذا يقود إلى حب يتوق إلى الخروج من العوالم؟
4. إذا كان الاستثارة من الأسفل نفسها عطية من الأعلى، فما الذي يبقى للإنسان أن يفعله؟
5. كيف يفسر الإمساك بالملك من أحد أعضائه قوة وصية واحدة؟

חוויות

הפסוק 1

1 ענין חנוכה

תחיל החשיה החרף לל חללות המדר הרף אורדה הרף נפסה להזה המלה, והמפועה סבלף לל פועה כהות.

מלחמה כהות

ראה לעל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. בכמה כת"י מצוין "שבת חנוכה תק"ס". ראה ברשימת המאמרים שבסוף מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תרכד הערה 159. לכללות המאמר ראה אוה"ת בראשית כרך ז ע' תתתא, ב וילך. נ"ך כרך א ע' תקעו.

2 קבעו הנס בנרות

יסל הרף למה סרט האנואר, לא הנר העסקי, הי וסיע העיד, לז לול הנר למה וקעת מעגזה הזית. ויגייב בל חרב נפסה דרט חול האנואר: סרג הנפס וסרג הוסיע.

מלחמה כהות

והרי בחנוכה הי גם הנס דמסרת גבורים ביד חלשים כו' ובלעדו א"א נס הנרות (אבל גם לולא נס הנרות — הי' נגאלים מגלות יון ע"י הנס דמסרת) — ועכצ"ל שגם המלחמה היתה בענין הנרות (נר הנשמה ונר המצוה). — (ממכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע ימי החנוכה תשל"א) לקו"ש ח"ה ע' 445. ראה אוה"ת בראשית כרך ה תתקסו, ב. ובכרך ז תתקס, א בהקושיא למה קבעו בנרות הלל והודאה ולא במשחה ושמחה כמו ביו"ט. וראה שם תתתמ, ב. ובד"ה מאי חנוכה תשמ"ז. דהרי עיקר הנס הוא נצחון המלחמה וכנוסח תפלת על הנסים ובפרט לפי הנוסח "ועל המלחמות". ראה פלח הרמון בראשית ק, א. בלקו"ת קרח נד, ד מצוין לד"ה זה בענין שמעשה המצות נק' נר מצוה.

3

כתב מרדכי (מרדכי) לל יהודים לל חפזו האים לל סטרסחו לל לל מן אעלהם בוספח "איום ולחם ופרח", מע תבאל הלהיא בעפחם מע בעפ, ויעאף הפקרא. פללחאל בלחסד ילחם מרסומל יסטהפ הלסד. (הסילק: Steinsaltz Tanakh)

Esther 9:22 אסתר ט':כ"ב

כ"מים אש"ר נחזו כהם ה"הודים מא"ב"הם ו"החדש אשר נהפך להם מ"גזון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משחה ושמחה ומשלח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים:

the days wherein the Jews had rest from their enemies, and the month which was turned unto them from sorrow to gladness, and from mourning into a good day; that they should make them days of feasting and gladness, and of sending portions one to another, and gifts to the poor

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 בחומר ובלבנים

אמר המצריים חיה ישראל במררה מן חלל העל השק "בלטין ואלגר", והו עמל קעד בה חטטים הלסד והרוח: מנף חסדי. (הסילק: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 1:14 שמות א':יד

וימרו אות"חיהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל"עבדה בשדה את כל"עבדתם אשר עבדו בהם בקרד:

And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all

5 ושללם לבוז

טרד עבדה "ואחז גנימתם נהא" פל מרסום האמן חד היהוד (אסתר 3:13), מן טרד מרה אחר פל רסלה המלל הלהקה לל סמח לל יהוד בלדפא ען אנפסחם (8:11), והי אליה לל יורדה לל עילק Kehot. ויסטהמלח האלטר ריבי (אדמו"ר חזקן) לל בלל אן טהייד האמן כלן יסטהפ הלחה והממלכא. (הסילק: Steinsaltz Tanakh)

Esther 8:11 אסתר ח':יא

אשר נתן המלך ליהודים אשר בכל"עיר"ועיר להקהל ולעמוד על"נפשם להשמיד ולהרג ולאבד את"כל"חיל עם ומדינה הצרים אתם טף ונשים ושללם לבוז:

that the king had granted the Jews that were in every city to gather themselves together, and to stand for their life, to destroy, and to slay, and to cause to perish, all the forces of the people and province that would assault them, their little ones, and women, and to take the spoil of them for a prey

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלחמה כהות

אסתר ח, יא.

6 שו"ה להשמיד — משא"כ בחנוכה

תציפ הזה המחפועה פל הזה המושע עבדה "פל המנף היונאני".

מלחמה כהות

בבוך 167 נוסף: בגלות יוון.

7 שו"ה אדמתם — התורה

תציפ הזה המחפועה עבדה "לל סעו לל חלעלם ינסונה", פלסכ הנס: "בל סיי התורה חסב, לל סעו לל חלעלם ינסונה".

מלחמה כהות

בבוך 167 הנ"ל נוסף: שרצו.

8 לפיכך קבעו בנרות על שם הפסוק . . כי נר מצוה ותורה אור

יבין הרף אן אליה "הוסיע סרג והתורה נור" תטל על נחו חאס בסרג חאנוכא, מסתנל לל עילק ראשי על Shabbos 23b.

Shabbat 23b שבת כ"ג ב

מלחמה כהות

ושייד במיוחד לנר חנוכה — ראה מרש"י ד"ה בנים שבת כג, ב. (וראה לקו"ש ח"י ע' 143) מכתב כ"ף כסלו תשמ"ו.

וסיע סלימל (שלמה) לבנה: "הלוסיע (מצוה, mitzvah) מוסכ, והתורה (תורה) נור, ותאדיבא תהייד פריק החיה": מוסכ ממלוע בלזית לל חאנב נור ינטטר פל כל מכן. ויגלל האלטר ריבי (אדמו"ר חזקן) הזה אליה עלה הלחחל בחנוכא (חנוכה, Chanukah) בללנואר, ומפחא המלה (מאמר, maamar) כלה. (הסילק: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 2

10 מה שהמשיל המצוה לגר

مناقشة تسمح تسيدك (الضمح صدق) لآية «الوصية مصباح» في Proverbs (משלי). وموازاتها لهذا المقطع.

ملاحظة كهوت

ראה באוה"ת נ"ך משלי ע' תקעו.

11 שהגר נקרא על שם השמן

يقتبس تسميح تسيدك هذه الفكرة، وهي أن المصباح يُسمّى باسم زيتته.

ملاحظة كهوت

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעו. ראה לקמן לח, ב: ענין הגר הוא שקרוי ע"ש המהילה כי הוא עיקר הגר. — וראה ד"ה ענין חנוכה סה"מ תרמ"ג ע' לו שיש בגר ב' פ' ושניהם הם כוונה אחת. ע"ש.

12 דאורייתא מחכמה נפקת

يقرّر الزوهار (זהר) أن التوراة (تורה) تصدر عن الحكمة (חכמה, Chochmah)، أي الحكمة العلوية؛ ويستدلّ الأثر ربه (אדמו"ר הזקן) بذلك على أن «التور» في الآية هو الحكمة المنكشفة في التوراة الشفوية (תורה שבעל פה).

Zohar II, 121a זח"ב קכא, א

מلاحظة كهوت

זח"ב קכא, א.

13 בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה

يوجّه ه' تعليماته إلى موسى (مשה) بشأن مذبح البخور: ففي كل صباح يحرق هارون (אהרן) البخور «حين يُحسن إعداد (בהיטיבו, be-heitivo) المصابيح»، فيزيل الفتائل القديمة ويجهّز المصابيح بزيت جديد. وتعني الكلمة أيضًا «جعل الشيء حسناً»، وهو المعنى الذي تبني عليه المقالة (מאמר, maamar). (السباق: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 30:7 שמות ל':ז

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את־הנֹרֹת יקטירנה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every morning, when he dresses the lamps, he shall burn it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 שו"ה בהטיבו — ובהעלות

تقرأ هذه المخطوطة هنا: «ومكتوب: وعندما [هارون] يوقد».

מلاحظة كهوت

בבקר 167 הנ"ל: וכתוב ובהעלות.

15

وفي المساء يحرق هارون البخور «حين يوقد (בהעלות, be-haalos, حرفيًا: «يرفع») المصابيح». ويسأل الأثر ربه لماذا استخدم هنا فعل مختلف. (السباق: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 30:8 שמות ל':ח

ובהעלות אהרן את־הנֹרֹת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדורותיהם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 גבי בבוקר כתיב בהטיבו . . בהעלותך

تحيل هذه المقاطع في לקוטי תורה (לקוטי תורה) إلى هذا النقاش. ويتحدث المقطع في בהעלותך عن المنارة بوصفها مصدر الأرواح، وعن مصابيحها السبعة بوصفها الرعاة السبعة والصفات السبعة.

Song of Songs 5:4 שיר השירים ה':ד'

דודי שלח ידו מן־הַדֹּר וּמַעַי הָמוּ עָלָיו:

My beloved put in his hand by the hole of the door, And my heart was moved for him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

בלקו"ת בהעלותך לו, ב. תבא מב, ג. שה"ש ה, ד. סה"מ תרל"ב כרך ב ע' תקדמ — מציין לכאן.

17 כמבואר בתניא

يشرح الفصل 37 من تنيא (תניא) كيف تنقسم أرواح إسرائيل إلى 600,000 روح عامة، ثم تنقسم كل واحدة منها إلى شرارات أخرى. وتسفّي المخطوطة الكتاب باسمه الآخر, Likkutei Amarim (לקוטי אמרים).

מلاحظة كهوت

פרק לו. [בבקר 167 הנ"ל: בלק"א].

18 בשבעים נפש שירדו אבותינו למצרים

يذكر موسى بني إسرائيل بأن آباءهم نزلوا إلى مصر وهم سبعون نفسًا، وأن ه' جعل عددهم الآن كعدد نجوم السماء. وهذه النفوس السبعون هي الجذور العامة لجميع النفوس اليهودية. (السباق: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 10:22 דברים י':כ"ב

בשבעים נפש ירדו אבותיה מצרימה ועמה שמך ה' אלקיה ככוכבי השמים לרב:

Thy fathers went down into Egypt with threescore and ten persons; and now the L-RD thy G-d hath made thee as the stars of heaven for multitude

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 3

19 אהרן שושבינא דמטרוניתא

مقطع آخر من זהר يسمّي هارون وصيف מטروניתא.

Zohar I, 266b זח"א רסו, ב

Zohar II, 49b זח"ב מט, ב

מلاحظة كهوت

ראה זח"א רסו, ב. זח"ב מט, ב. זח"ג (רע"מ) כ, א. קעז, ב. קפ, ב. ערה, ב. ראה לקמן פא, א. לקו"ת בהעלותך כט, ג. בלקו"ת מסעי פט, ב מציין לכאן בענין שודמ"ט. ראה אוה"ת תצוה ע' א'תקסג ענין שושבינא דמטרוניתא. לקו"ש חכ"ב ע' 61 ואילך. ובספר הערכים — חב"ד כרך ב ע' כז ואילך.

האושפיזין דחה"ס. אבל עומד לנגד ביאור זה מה שבתו"א (לג, ד) ובסהמ"צ להצ"צ מצות חנוכה מעתיק מסוכה הג"ל ומפרש ענין הרועים כנ"ל. אבל יעיר שם שמביא מהז"ר רק אברהם יעקב ומשה. ועצ"ע. ואכ"מ.

24 משבע רועים

يتحدث التلمود عن سبعة رعاة؛ ولا تذكر قائمته هارون، وهي نقطة تتناولها رسالة الربّي (הרבי) في الحواشي.

Sukkah 52b:13 סוכה נ"ב ב"ר"ג

"היה זה שלום אשור כי בא בארצנו וכי ידרוך בארמנו ונקמנו עליו שבעה רועים ושמונה נסיכי אדם". מאן נינהו "שבעה רועים"? דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימנו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו. ומאן נינהו "שמונה נסיכי אדם"? ישי, ושאול, ושמואל, עמוס, וצפניה, צדקיה, ומשיח, ואלהו.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

25 כשלהבת העולה מאליה

يقول الحكماء إن على المرء أن يوقد النار حتى ترتفع الشعلة من تلقاء نفسها؛ وهنا يصف ذلك محبة ה' التي تصبح قادرة على الاستمرار بقوتها الذاتية.

Shabbat 21a:9 שבת כ"א א"ט

תני רמי בר חמא: פתילות ושמונים שאמרו חזמים אין מדליקין בהן בשבת — אין מדליקין בהן במקדש, משום שנאמר: "להעלות נר תמיד". הוא תני לה, והוא אמר לה — כדי שתהא שלהבת עולה מאליה, ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

26 ואהבת

يأمر موسى (مשה) بني إسرائيل في صلاة شمع (Shema): «أحب اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah), معبودك، بكل قلبك، وبكل نفسك، وبكل قوتك». يقول أوتر ربيه إن هذه المحبة، التي يلتزم بها المرء عند تلاوة شمع، ينبغي أن تتسرخ حقًا في كل قلب. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 אהרן שושבינא דמטרוניא

يصف زهر (זהר) هارون (אהרן) بأنه وصيف السيدة (مטرونيא, Matronita)، وهو الذي يهتئ الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) وإسرائيل للاتحاد بالملك؛ ويتمثل دوره هنا في إيقاد محبتهم.

Zohar, Addenda, Volume I 50:362–373 ספר הזהר, תוספות, כך א נ':שס"ב-שע"ג

21 אהרן שושבינא דמטרוניא

يسمّي Raya Mehemna (רעיא מהימנא) هارون وصيف מטروניא.

Zohar, Vayikra 47:334–49:342 ספר הזהר, ויקרא מ"ז:של"ד- מ"ט:שמ"ב

All this happened when the men were sinful and not worthy that the spirit of prophecy should rest upon them.' AND IF THE WHOLE CONGREGATION OF ISRAEL SHALL ERR, ETC. This has been explained to mean, "err in interpreting the law". The "congregation" ('adath) refers to those who were in Jerusalem, from whence instruction went forth to all the people, so that if those who were there erred the whole people erred. AND THE THING BE HID FROM THE EYES ... OF THE ASSEMBLY: the eyes of the assembly are the
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

22 כהן לאל עליון

بعد انتصار أبرام (אברהם)، استقبله ملكي صادق (ملكي صدق)، ملك سالييم (שלם)، بالخبز والخمر؛ «وكان كاهنًا ل' ه' العلي». يطبق أوتر ربيه (אדמו"ר הזקן) العبارة على هارون بوصفه الكاهن العلوي. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 14:18 בראשית י"ד:י"ח

ומלכ־צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון:

And Melchizedek king of Salem brought forth bread and wine; and he was priest of G-d the Most High

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 אהרן . . משבעה רועים

حين سُئل عن مصدر عدّ هارون أحد الرعاة السبعة، مع أن التلمود (Sukkah 52b) لا يذكره، أشار الربّي إلى زهر (Chadash (end, Tikkunim 104a), الذي يذكر إبراهيم وإسحاق ويعقوب وآدم وهارون وداود وسليمان، وإلى زهر (2:26b)، الذي يضمّ هارون إلى موسى. وترك أسئلة أخرى مفتوحة.

מلاحظة כהות

ראה בלקו"ש ח"כ ע' 643 המקור לזה (ממכתב ימי הסליחות ה'תשי"ט), וז"ל: לשאלתו המקור למשי"כ בתו"א (לב, ב). ובלקו"ת בהעלותך (כט, ג) דאהרן הוא מזו רועים, דבסוכה (נב, ב) לא נזכר. וכהג"ל הוא בעוד מקומות בתו"א — כמצוין במפתח. והמקור ע"ז י"ל בשנים: א) בז"ח (בסופו. תיקונים קד, א): קם רע"מ על רגליו ואמר רעיון קדישין אברהם יצחק ויעקב ואדם קדמא ואהרן ודוד ושלמה. ועפ"ז מתורץ ג"כ: 1) בתו"א (פב, א) — דאברהם הוא הרועה הראשון ובסוכה — אדה"ר. 2) בתו"א (לג, ג) משמע דגם יצחק בכלל הרועים. ב) בזה"ב (כו, ב): הוא (ל' יחיד) אהרן ומשה — לאכללא דא בדא. להעיר מתענית ט, א. וי"ל דלכן בהג"ל לא נמנה רק א' מהם — העיקרי באותו ענין. וק"ל. והנה עוד יש להקשות בזה, והוא העיקר. בתו"א ולקו"ת מפרש ענין הז"ר שמשפיעים אלקות לכנס"י כו' ואינו מובן כלל מה ענין שת ומתושלח בזה? והנה הצ"צ עה"פ במיכה (ה, ד) מדייק דשני פ"י בתיבת והקימו: א) על אשור. ב) על בני"י (כפ"י התרגום) — ובדרך ממילא ינוצח אשור. ועפ"ז נ"ל ליישב כהנ"ל — דבסוכה הוא לפי פ"י הא'. ובז"ח ע"פ פ"י הב'. ולולא דמסתפינא הייתי אומר לבדוק בדפוסים הראשונים של הז"ח אולי צ"ל במקום אדה"ר — יוסף. וע"ד

השמים לך משתמרים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלחצת כהות

נחמיה ט, ו.

32 ואלה אלפין ורבו רבבן קדמוהי

في رؤيا دانيال للعتيق الأيام، يخدمه ألف ألف، وتقف أمامه ربوات ربوات: صورة لاتساع مملكته. (السياق: ترجمة شتاينسالترس للتناخ)

Daniel 7:10 דניאל ז':י

נהר דייגור נגד ונסק מן-קדמוהי אלף אלפין ישמשונה ורבו רבבן קדמוהי קומון דינא יתב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלחצת כהות

דניאל ז, י.

33 כמבואר בגמרא

مناقشة التلمود للسموات وأجنادها، التي أوردتها كيهوت بوصفها المقطع المتعلق بكثرة العوالم.

Chagigah 12a חגיגה י"ב א

מלחצת כהות

חגיגה יב, א.

الفقرة 5

34 תקנו חז"ל לומר בשכמל"ו

يشرح التلمود لماذا تُقال عبارة «مبارك اسم مجد ملكوته إلى الأبد وإلى أبد الأبد» بعد الآية الأولى من الشماع (שמע, Shema), مع أنها ليست في التوراة.

Pesachim 56a:8-9 פסחים נ"ו א:ח-ט

אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמר, לא אמר משה רבינו. לא נאמר, לא אמר יעקב. התקינו שיהיו אומרים אותו בקשאי. אמר רבי יצחק, אמרי דבי רבי אמי: משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה. אם תאמר — יש לה גנאי. לא תאמר — יש לה צער. התחילו עבדיה להביא בקשאי. אמר רבי אבהו: התקינו שיהיו אומרים אותו בקול רם, מפני תרעומת המינין.

ובנהרדעא, דליכא מינין, עד השתא אמרי לה בקשאי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלחצת כהות

פסחים נ, א. שו"ע או"ח סי' סא.

27 לולי הקב"ה עזרו

يقول الحكماء إن نزعة الإنسان تغلبه كل يوم، ولولا عون القدوس المبارك (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu) لما استطاع أن يقاومها؛ ويطبق التربيته ذلك على القدرة على محبة ه'.

Kiddushin 30b קידושין ל' ב

الفقرة 4

28 אע"פ שהאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

يَعْلَم التلمود أنه مع أن نارًا نزلت من السماء على المذبح، تظل إحصار نار عادية وصية (מצוה)؛ ويقراها الأكثر ربي (אדמו"ר הזקן) على أنها المحبة التي يولدها الإنسان بنفسه.

Eruvin 63a:15 עירובין ס"ג א:ט"ו

ושלא בפניו לא? והא תניא: רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן. מאי דרש: "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח", אמרו: אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Yoma 21b:5-6 יומא כ"א ב:ה-ו

פי קא אמרינו — בדהדיוט. דתניא: "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח", אף על פי שאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט. רבוצה פארי. והתניא, אמר רבי חנינא סגן הכהנים: אני ראיתי, ורבוצה כקלב! לא קשיא: כאן — במקדש ראשון, כאן — במקדש שני.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מלחצת כהות

עירובין סג, א. יומא כא, ב. נג, א. ראה רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"א. בלקו"ת שמע"צ עט, ב. מצייין לכאן: "דלשם [=כאן] נתבאר בע"א קצת דהיינו שזהו האהבה שהאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' כו". ע"כ. וראה ג"כ באה"ת פ' ויקרא ע' ז.

29 אע"פ שהאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

يحكم موسى بن ميمون بأنه مع أن نارًا نزلت من السماء، فإن إحصار نار عادية إلى المذبح وصية.

Mishneh Torah, Daily Offerings and Additional

Offerings 2:1 משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין ב'א'

מצות עשה להיות אש יקודה על המזבח תמיד שזאמר (ויקרא ו' 1) "אש תמיד תוקד על המזבח". אף על פי שהאש ירדה מן השמים מצוה להביא אש מן ההדיוט שזאמר (ויקרא א' ז) "ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח".

Torat Emet 363 (Public Domain)

30 פי הדיוט

هذه المخطوطة تخلو من كلمة «عادية» هنا.

מלחצת כהות

בבוכ 167 ליתא תי' "הדיוט".

31 צבא השמים

يعلن اللاويون، وهم يقودون الشعب في الصلاة، أن ه' وحده خلق السماوات وكل جندھا، ويهب الحياة لها جميعاً، وأن «جند السماء يسجد لك». وهذا يعتبر عن ملكه على العوالم. (السياق: ترجمة شتاينسالترس للتناخ)

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אתה-הוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה הנמים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא

הפסוק 6

39 לגדולתו אין חקר

מזמור דוד (דוד) في التسميح: «عظيم هو اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah), ومحمود جداً، وعظمته لا تُستقصى». ويستعمله الأكثر ربه (אדמו"ר הזקן) לידל על אן הנא על ה' ימכן אן יטעאד בלא נהיאה. (הסיק: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 145:3 תהילים קמ"ה:ג

גדול ה' ומקלל מאד ולגדלתו אין חקר:

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 לית מחשב תפיס' ב'י כלל

تقول مقالة إلياس (ألياهو) إنه لا يمكن لأي فكر أن يدرك ه' مطلقاً؛ وهنا تبين أن أي تسييح لا يمسّ جوهره.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י"ב-י"ג

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר.

אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

41 ונשגב שמו לבדו

الدعاء الختامي في المزمور: لتسبح الخليقة كلها اسم ه': «لأن اسمه وحده متعالٍ». إن ه' يتعالى على جميع العوالم التي تسبحه. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

תללו את־שם ה' כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֲרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 מלכותך מלכות כל עולמים

من مزمور داود (دود) في التسميح: «ملكوتك ملكوت جميع العوالم، وسلطانك في كل جيل وجيل». إنما ملك ه' هو ما يتصل بالعوالم، أما هو نفسه فيبقى متعالياً عنها. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מלכותך מלכות קל־עלמים וממשלתך בכל־דור ודור:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים קמ"ה, יג.

הפסוק 7

43 במקום שאתה מוצא גדולתו

مقالة سابقة في ميكيتس، تُذكر فيها مصادر هذا القول. وتحدث عن إنزال العوالم العليا العظيمة، مرحلة إثر مرحلة، إلى الفعل المادي، لكي يكون ه' «لي».

ملاحظة كيهوت

35 תקנו חז"ל לומר בשכמל"ו

تنص مدونة الشريعة اليهودية على أن عبارة «مبارك اسم مجد ملكوته» تُقال همساً بعد الآية الأولى من الشماح (שמע, Shema).

Shulchan Arukh, Orach Chayim 61:13-14 שולחן ערוך, אורח חיים ס"א:י"ג-י"ד

אחר פסוק ראשון צריך לומר בשכמל"ו בחשאי: צריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת כדי להפסיק בין קבלת מלכות שמים לשאר מצות: הגה ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה' ובין אלקינו לה' השני כדי שיהא נשמע שמע ישראל כי ה' שהוא אלקינו הוא ה' אחד (רוקח) ויש להפסיק מעט בין אחד לברוך כי עיקר קיבול מלכות שמים הוא פסוק ראשון (אבודרהם):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

36 יחיד חי העולמים

تشرح مقالة لاحقة (מאמר, maamar) عبارة «ملك ملكوت كل العوالم»: فالعوالم تصدر عن ملكوت ه', وهو ليس إلا إشعاعاً ظاهرياً لا يمسّ الملك نفسه، وتشير عبارة «مبارك الاسم...» إلى مستوى الاسم وحده. ثم تبين كيف يقود ذلك إلى محبة ه' بكل الميادين.

ملاحظة كيهوت

ראה לקמן ג, א.

37 שהוא אחד בשמים ובארץ

يَعْلَم التلمود أنه عند قول كلمة «واحد» في الشماح (שמע, Shema), ينبغي للمرء أن ينوي أن ه' يحكم في السماء وعلى الأرض وفي الجهات الأربع.

Berakhot 13b:18 ברכות י"ג ב:י"ח

תנו רבנן: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" זו קריאת שמע של רבי יהודה הנשיא. אמר לקה רב לרבי חייא: לא חזינא לקה לרבי דמקבל עליה מלכות שמים. אמר לקה: בר פחתי, בשעה שמעביר ידיו על פניו, מקבל עליו עול מלכות שמים.

Our Rabbis have taught: "Hear, O Israel, the L-rd our G-d, the L-rd is one" — that was the reading of the Shema' of R. Judah ha-Nasi'. Rab said to R. Hiyya, "I have never seen Rabbi receive the yoke of the kingdom of heaven upon himself." He replied to him, "Son of princes, at the time when he passed his hands across his face, he received upon himself the yoke of the kingdom of heaven"

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ברכות יג, ב.

38 ואין עוד מלבדו

يقول موسى (مשה) لبني إسرائيل إن ه' أراهم عجائبه لكي يعلموا أن اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah) هو ه': «لا شيء سواه». ويفهم الأكثر ربي (אדמו"ר הזקן) هذا على أن العوالم لا وجود لها بمعزل عن ه'. (السياق: تناخ شتاينزالز)

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האֱלֹהִים אֵין עוד מִלְבְּדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 שום תשים עליך מלך

חכם מוסי (משה) בשאן המלך: «אָמַם עֲלֶיךָ מֶלֶךְ יִבְחָרֶה הוּא 'אֱלֹהִים'». ויִּסְתַּשֶּׁהדּ בֶּה אֶלְתֵּר רַבִּי לְתַסְוִיר הַוּסָאִיָּא (מַצְוֹת) עַל אֲנָהּ אֲוָמֶר הַמֶּלֶךְ, הַתִּי תִּטָּע מִן דּוֹן פֶּהֶם. (הַסִּיָּאָ: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 17:15 דברים יז:ט"ו

שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחָרֶה ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אֲחֵיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אֲחִיךָ הוּא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

דברים יז, טו.

60 ולב מלכים אין חקר

מֶלֶךְ סִלְמָן (שְׁלֹמֹה): כִּמָּא אֲן הַסְמָא עֵאלִיָּה וְהָאָרֶץ עֵמִיקָה, «פִּין לֵב הַמְּלוֹךְ לֹא יִסְבֵּר גּוֹרֶה», לֵאנִי הַמֶּלֶךְ יוֹאֲזֵן הָאֲמוֹר עַל נַחוֹ לֹא יִסְתַּעֵב רַעֲיָאָה אִדְרָאָה. וְתִקַּע אֲסָבָב אֲוָמֶר הַמֶּלֶךְ חָאֵרְךָ נִטָּאֵךְ פֶּהֶם הָרַעֲיָא. (הַסִּיָּאָ: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 25:3 משלי כ"ה:ג'

שָׁמַיִם לְרוֹם וָאָרֶץ לְעֵמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֶקֶר:

The heaven for height, and the earth for depth, and the heart of kings is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

ע"פ משלי כה, ג.

61 וימינו תחבקני

הַמְּחֻבֶּה, אִדְ תִּשְׁתָּאֵךְ אֶלִּי חֲבִיבָהָ, אִתְחִילֶה קְרִיבָא מִנָּה: «יֵדֶה הַיִּסְרִי תַחַת רֹאשִׁי, וְיֵדֶה הַיְמָנִי תִצְמָנִי». וּמִן חֲלָל הַוּסָאִיָּא (מַצְוֹת, mitzvos), יִקְרַב ה' הָאִנְשָׁן אֶלִּיֶּה מַעַנְקָא אִיָּאָה. (הַסִּיָּאָ: הַתִּנַּח לְשִׁתַּיִנְסַלְתִּין)

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב:ו'

שָׁמְאֵלוּ תַחַת לְרֹאשִׁי וַיְמִינִי תַחְבֶּקֶנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

שה"ש ב, ו, ח, ג.

62 וימינו תחבקני

וְתִרְדַּ הַלֵּמָת נִפְסָהָ מִרָּעָה אַחֵרָה נְשִׂידָה אֲנָשִׁיד, וְקִד אֲוֹרְדֶתָהָ כִּיְהוֹת מוּשָׁעָא תַאנִּיָּא.

Song of Songs 8:3 שיר השירים ח:ג'

שָׁמְאֵלוּ תַחַת רֹאשִׁי וַיְמִינִי תַחְבֶּקֶנִי:

His left hand should be under my head, And his right hand should embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הָעָלָם וְהַנֶּפֶס. וַיִּקְדָּם מָסִי הַקְּרֵאָה נִפְסָהָ לְעִבָּרָה «אֲחִיב», בּוּסִפְּהָ אִרְאָה הַלֵּב אֲן יִנְכַּשֵּׁף אִסְם ה' עַל אֲנֶה «אֱלֹהִים».

מلاحظة كهوت

בִּלְקוּיָת נִשָּׂא כו, ב מִפְּרִשׁ "הַכּוֹנוֹנָה שִׁיְהִיָּה רִצּוֹן הָאָדָם וְחִפְצוֹ וּבִקְשָׁתוֹ בְּכָל לֵב וּנְפֶשׁ לְהַרְוֵת גִּילּוּי אֱלֹהִתּוֹ וְיִחּוּדוֹ יִתִּי בְּעוֹלָם וּנְפֶשׁ" ע"ש. רֹאֵה סִפֵּר הַחֲקִירָה לְהַצִּיָּצ צב, א בִּשְׂרֵשׁ יִשְׁע. וְרֹאֵה גַם לְקוּיָת מִסְעֵי פַח, ד. וְאִתְחַנֵּן ט, ב.

54 רוח שפלים

יַחֲיִי ה' «רוּחַ הַמְּסַחֲפִין»; וְהַמְּקֻסּוּד הֵנָּה הַיֵּיטֵב הָאֲתִי מִן הָאֲעֵלִי, הַאֲדִי יוֹשֵׁעַ הַמְּחִבָּה בִּי הָאֲסִפֵּל.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כִּי כֹה אָמַר רִם וְנִשָּׂא שֶׁכֶן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכּוֹן וְאֵת־דָּבָר וְשִׁפְלִירוּת לְהַתִּיחִית רוּחַ שְׁפָלִים וְלְהַתִּיחִית לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 ואהבת בגימט' ב' פעמים אור

תַּחֲבִיל חָשִׁיָּה כִּיְהוֹת אֶלִּי הַמּוֹזַע הַאֲדִי יִשְׂרַח בִּיָּה הַזֶּה בְּמִזִּיד מִן הַתִּפְסִיל: Pri Etz Chaim.

מلاحظة كهوت

שַׁעֲרֵי הַכּוֹנוֹנָה כּוֹנוֹת ק"ש. פַּעַמַּת שַׁעֲרֵי הַק"ש פַּכ"ג וּכ"ה.

56 וישכם אברהם בבקר

תַּחֲבִיל חָשִׁיָּה כִּיְהוֹת, פִּימָא יִחְסַם הַזֶּה הַלֵּמָת, אֶלִּי Genesis 25:3.

Genesis 25:3 בראשית כ"ה:ג'

מلاحظة كهوت

בראשית כה, ג.

57 וישכם אברהם בבקר

נֶהֱשׁ אִבְרָהִיִם (אֲבֹרָהִם) בִּכְרָאָה בִּי הַסְּבָח לִיזְהֵב אֶלִּי תִּקְבִּיד אִסְחָק (יִצְחָק); וְהַסְּבָח מִרְתִּיב אִבְרָהִיִם, רַגֵּל הָאִיִּחְסָן. וְתִפְתַּח הָעִבָּרָה נִפְסָהָ אִיִּשָּׂא בְּרֹאשִׁית 19:27 וְ21:14; אֲמָ הָאִיִּחָלָה בִּי חָשִׁיָּה Kehot פִּתְקָרָא 25:3. (הַסִּיָּאָ: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 22:3 בראשית כ"ב:ג'

וַיִּשְׁכֶּם אֲבֹרָהִם בַּבֶּקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת־חֲמֹרֹו וַיַּקַּח אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתָו וְאֵת יִצְחָק בְּנֹו וַיִּבְקָעַע עֲצֵי עֵלֶה וַיִּקֶּם וַיִּלְךְ אֶל־הַמִּקְדָּם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים:

And Abraham rose early in the morning, and saddled his ass, and took two of his young men with him, and Isaac his son; and he cleaved the wood for the burnt-offering, and rose up, and went unto the place of which G-d had told him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 לקמן בד"ה רני ושמחי

תִּבְדָּא הַמִּקָּלָה «רִנְמִי וְאִפְרַחִי יָא בִּנְתֵי סִיְהוֹן», בִּי קְרֵאָה הַפְּתָרָה לְחִנוּקָא, בִּי הַסִּפְחָה 37a. וַיִּשְׂרַח הַמִּקָּלָה אֲן «הַגִּנָּא בִּי הַמִּשָּׂא» הוּא נִזּוֹל שִׁפְחָה הַמְּלֻכּוֹת (מַלְכוּת, Malchus) אֶלִּי הָעוֹלָם הַסִּפְלִי, וְאֲן בְּעִדָּהָ יִגְעַלְהָ תִּגְנִי שׁוּקָא אֶלִּי אֲן תִּסְתַּפֵּרֵךְ בִּי הָאֲעֵלִי, בֵּינָמָּה תִּכּוֹן פִּרְחָה חִיִּין תִּתְּלִי כָּמִיִם הָאֲנוּרָא; וְהוּא הָאִקְטִרָן נִפְסָה בֵּינָם הַמִּשָּׂא וְהַסְּבָח בִּי הָאִיִּקְבָּד וְהָאִיִּחְסָן.

מلاحظة كهوت

לז, א.

حول هذه الطبعة

.the notes, our explanations, the English translation, This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) عبر سفاريا: (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CCo); Torat Emet 363 (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

الترجمة العربية والشروح: أُعدت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرّس مآماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe- (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309) لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: /parsha

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من 3/mikeitz/torah-ohr/ar/likuteitorah.com

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق